

25 SEP 2008

KOMMISJONEN FOR
GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

JUSTISDEPARTEMENTET	
25 SEPT 2008	
SAKSNR.:	200705683
AVD/KONT/BEH:	SIA /SIA/PMBO
DOK.NR.	37
ARKIVKODE:	42

Deres referanse
200705683

Deres dato
30. juni 2008

Vår referanse
200500193

Vår dato
24.09.2008

HØRING – NOU 2007:7 – FRITZ MOEN OG NORSK STRAFFERETTSPLEIE

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 30. juni 2008. Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har følgende syn på de fremsatte forslag:

Spørsmål om det bør lovfestes en plikt for politiet til å skrive en redegjørelse for bevismomentene i straffesaken ved oversendelse til overordnet påtalemyndighet (anbefaling nr. 1)

Kommisjonen er enig med utvalget i at det bør innføres bestemmelser i påtaleinstruksen om plikt til å utarbeide en objektiv redegjørelse om bevisbildet i saken når den oversendes fra politiet til overordnet påtalemyndighet. Ved en eventuell begjæring om gjenåpning av saken vil slike notater kunne bidra til å lette kommisjonens arbeid, ved at det gis en bedre oversikt over hvordan politiet har vurdert bevissituasjonen. Særlig vil dette gjelde i større og kompliserte saker. Kommisjonen har ikke tatt stilling til spørsmålet om partenes rett til innsyn i slike dokumenter forut for hovedforhandlingen, men forutsetter at det under enhver omstendighet gis regler om innsyn for kommisjonen som følge av en begjæring om gjenåpning av saken.

Kommisjonen vil i denne sammenheng også bemerke at politiet i en rekke saker opererer med såkalte "0-dokumenter" som ikke uten videre oversendes forsvarer. Etter kommisjonens vurdering bør politiet utarbeide en egen oversikt over disse dokumentene og gi en begrunnelse for hvorfor disse ikke anses å være relevante for saken slik at forsvarer enkelt kan etterprøve vurderingene.

Spørsmål om påtalemyndigheten skal pålegges å nevne alle relevante bevis (ikke bare dem som ønskes ført) i bevisoppgave til retten (anbefaling nr. 2)

Sett fra kommisjonens ståsted vil det være en fordel om det innføres krav til en mer samlet oversikt over det materiale som antas å være av relevans i saken og forslaget støttes dermed. Når det gjelder det konkrete utkast til lovtekst, ser kommisjonen at relevansbegrepet kan problematiseres, og antar at det her vil kunne være behov for nærmere retningslinjer.

Postadresse
Postboks 8026 Dep.
0030 Oslo

Kontoradresse
Teatergt. 5, 0180 Oslo
Org. nr.
985 847 215

Telefon*
22 99 13 70
Telefaks
22 99 13 71

Internett
www.gjenopptakelse.no
post@gjenopptakelse.no

Leder
Janne Kristiansen

Det kan imidlertid stilles spørsmål ved om ikke den foreslåtte bestemmelsen vil føre til vidløftiggjøring av en del saker. Hvis oversikten over bevis som ikke vil bli ført skal ha noen mening sett fra rettens side, vil den naturlig også måtte inneholde forklaringer til disse. Dette kan løses ved at aktor redegjør kort for disse bevisene under innledningsforedraget

Kommisjonen anser for øvrig at utvalgets anbefaling nr. 1 og 2 må sees i sammenheng.

Spørsmål om å regelfeste en plikt for politiet til å opplyse om mistenktes fullstendige timeplan i perioder med intensive avhør (anbefaling nr. 3)

Kommisjonen slutter seg til utvalgets forslag på dette punkt. I tillegg til at ordningen skal omfatte personer undergitt varetektsfengsling, bør den også omfatte personer som er pågrepet med sikte på fengsling. Erfaringene viser at det ofte er i perioden mellom pågrepelse og fengsling at siktede utsettes for intensive avhør, nettopp for å avklare om vilkårene for fengsling er til stede. De samme hensynene som ligger bak forslaget om å sette opp en timeplan for varetektsinnsatte, gjør seg derfor gjelde overfor personer som er pågrepet. Oversikten bør vise all kontakt mellom siktede og politiet i perioden. Det er verdt å merke seg at forslaget er begrenset til å gjelde for "perioder med intensive avhør".

Spørsmål om grensene for hvilket press som er tillatelig i en avhørssituasjon bør klargjøres (anbefaling nr. 4)

Etter kommisjonens syn inneholder påtaleinstruksen i dag gode og detaljerte regler om gjennomføring av politiavhør, og kommisjonen kan ikke se at det er behov for ytterligere lovregulering på dette området. Kommisjonen finner imidlertid grunn til å presisere behovet både for opplæring og obligatorisk etterutdanning i avhørsteknikker, for eksempel i form av Politihøgskolens såkalte Kreativ-kurs.

Spørsmål om det bør innføres en generell regel om oppnevning av forsvarer for mistenkte eller siktede som er døve eller tilhører en annen gruppe som ofte vil ha dårligere mulighet til å ivareta eget tarv (anbefaling nr. 8)

Kommisjonen er usikker på hvor hensiktsmessig det vil være å innføre særregler for enkelte grupper personer, for eksempel for døve, syns- og talehemmede. Dette kan oppfattes som stigmatiserende, mens det avgjørende må være om vedkommende, på grunn av funksjonshemningen, har et særskilt behov for å få oppnevnt forsvarer. En mulig løsning kan være å presisere forarbeidene, slik at det fremgår at det vil foreligge "særlige grunner" etter straffeprosessloven § 100, annet ledd dersom siktede har en funksjonshemning som tilsier at det er behov for forsvarer. Alternativt kan det tas inn en presisering direkte i straffeprosessloven § 100, annet ledd, som kan lyde:

"Utenfor de tilfeller som er omhandlet i §§ 96-99, kan retten også oppnevne offentlig forsvarer for siktede når særlige grunner taler for det, herunder når siktede har en funksjonshemning som tilsier at det foreligger et særskilt behov for forsvarer."

Når det gjelder straffeprosessloven § 100, annet ledd er det for øvrig et problem at praksis i tingrettene ikke er likeartet. Det er her behov for en presisering evt. fra departementet for å få til en mer ensartet praksis.

Spørsmål om det bør vurderes å endre regler om oppnevning av sakkyndige (anbefaling nr. 9)

Etter kommisjonens vurdering vil den ideelle løsningen være at sakkyndige som har bistått politiet på etterforskningsstadiet ikke senere kan være rettens sakkyndige i samme sak. Det sakkyndige miljøet i Norge er imidlertid nokså begrenset, både når det gjelder medisinsk sakkyndighet og annen form for sakkyndighet. Et forbud vil derfor kunne føre til at man innenfor enkelte områder "bruker opp" tilgjengelig kompetanse på etterforskningsstadiet, slik at det kan være vanskelig å finne habile sakkyndige som kan oppnevnes for retten. En eventuell mellomløsning vil kunne være å åpne mulighet for ytterligere rettssoppnevnte sakkyndige etter anmodning fra siktede, i tillegg til den som har vært sakkyndig på etterforskningsstadiet.

For så vidt gjelder rettsmedisinsk sakkyndighet, kan kommisjonen slutte seg til utvalgets forslag om at politiet kan melde sitt behov til en uavhengig instans med kompetanse til å vurdere hvem som er kvalifisert til å utføre oppdraget. Dette krever imidlertid at politiet, på bakgrunn av den antatt straffbare handling, gir en spesifisert beskrivelse av hva den sakkyndige skal undersøke. En slik løsning vil likevel være lite praktisk i de tilfellene det er behov for at den sakkyndige rykker ut til åstedet, for eksempel ved mistanke om drap. Her er det av vesentlig betydning at den sakkyndige er raskt på plass, ikke minst for å kunne fastslå dødstidspunktet, og det ligger i saken natur at politiet i slike tilfeller ikke kan avvente en avgjørelse fra et uavhengig organ. Under enhver omstendighet kan det reises spørsmål om hvorvidt den rettsmedisinske kommisjon er rett instans. Den skal i ettertid blant annet vurdere hvorvidt den sakkyndige innehar den kompetansen som er nødvendig for å utføre oppdraget i henhold til mandatet, og det vil da være uheldig om det er Den rettsmedisinske kommisjon som selv har vurdert dette spørsmålet i forkant.

Spørsmål om det bør lovfestes at både retten og politiet/påtalemyndigheten bør pålegges å utforme skriftlige mandat og eventuelt tilleggsmandat til sakkyndige (anbefaling nr. 10)

Kommisjonens støtter departementets forslag om å lovfeste krav til utforming av skriftlige mandater til de sakkyndige, og har ikke innvendinger mot forslaget til ny § 142a. Det bør imidlertid også fremgå av bestemmelsen at forslag til mandat og eventuelt tilleggsmandat alltid skal forelegges partene.

Spørsmål om regelendring for å klargjøre aktors plikt ved nedlegging av påstand i tilfeller der bevisene etter aktors egen oppfatning ikke oppfyller kravene til domfellelse (anbefaling nr. 14)

Etter kommisjonens vurdering ligger det allerede i dagens ordning at aktor har en plikt til å nedlegge påstand om frifinnelse i de tilfellene vedkommende aktor er i tvil om bevisskravet er

oppfylt, jf. også departementets vurdering på side 16 i høringsbrevet. Kommisjonen ser likevel behovet for å lovfeste denne plikten for å understreke kravet til aktors objektivitet og for å styrke tilliten til aktorrollen.

Kommisjonen støtter derfor departementets forslag til ny bestemmelse i § 304, første ledd. I forslagetets andre setning bør det imidlertid presiseres at det dreier seg om møtende aktor.

DEN ØVRIGE OPPFØLGNINGEN AV MÆLAND-UTVALGETS ANBEFALINGER

Spørsmål om innføring av en plikt til å foreta lydopptak av deler av hovedforhandlingen i straffesaker (anbefaling nr. 12)

Kommisjonen finner grunn til å gjenta, og understreke, behovet for lydopptak av hoved- og ankeforhandlingene i straffesaker. Etter kommisjonens vurdering bør det primært gjøres opptak med både lyd og bilde, og opptakene bør gjennomføres så lenge retten er satt og må gjelde i alle instanser.

Med hilsen

Janne Kristiansen
leder